

DEVELOPMENT OF LEGISLATION ABOUT A LABOUR PROTECTION IN AGRICULTURE.

The article is devoted to the analysis of the modern legislative adjusting of labour protection in agriculture. It investigates the features of labour protection of workers and members of agricultural enterprises and the conclusion about the necessity of their account for normatively legal acts of agrarian legislation is grounded. It determines directions of development of national legislation about a labour protection in agriculture.

Keywords: labour protection, safety of labour, labour relations, agricultural enterprise, agrarian legislation.

Берлач Н.А.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МАРКУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

УДК366.64+349.42

Безпека харчових продуктів та характеристика процесів, які використовуються для їх виробництва стають все більш важливішими елементами у процесі функціонуванні ринку продовольства. Споживачі розглядають інформацію щодо згаданих параметрів при прийнятті рішень щодо їх купівлі. Проте тим часом уряд і приватні компанії все ще остаточно не визначилися з механізмом та основними принципами маркування органічної продукції органічного сільського господарства.

Тоді як український ринок продуктів харчування пропонує споживачам велику кількість «органічних», «екологічно чистих», «біо» та «натуральних» продуктів. Проте дана політика виробників є нічим іншим як маркетинговим ходом, який не підтверджено правовими нормами.

Маркування являє собою будь-який написаний, надрукований або графічний матеріал, що є присутнім на етикетці, супроводжує харчовий продукт або виставляються біля харчового продукту, у тому числі з метою сприяння його продажу або реалізації.

Маркування харчових продуктів є основним засобом спілкування між виробником і продавцем харчових продуктів з однієї сторони, й покупцем і споживачем з іншої сторони.

Саме тому таке «вільне» використання термінів є ознакою або неосвіченості, або недобросовісної конкуренції, а, як наслідок, – дискредитує органічну продукцію та обдурює покупців.

Постановка проблеми. Незважаючи на значні перспективи розвитку, органічне сільське господарство в Україні зустрічає на шляху свого розвитку у вигляді відсутності законодавчого регулювання процесі маркування продуктів органічного походження, а також значного поширення

практики, коли виробники неправомірно використовують органічне маркування.

Актуальність даної статті полягає в тому, що саме належне врегулювання процесу маркування продуктів органічного сільського господарства в Україні є ключем до стабільного розвитку нової галузі АПК в межах українського та зарубіжних ринків продовольства.

Метою статті є визначення переліку правових та організаційних заходів, спрямованих на розвиток системи маркування продукції органічного сільського господарства в Україні.

Звертаючи увагу на **останні дослідження** у даній сфері, варто наголосити на працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених як Артин В.І.[1], Лукьянова А.Н.[2], Романко С.[3], Рудницька О.[4]. Разом з тим, можна вказувати лише на часткове розкриття цими науковцями найбільш актуальних питань, що виникають при зародженні нової галузі в сільському господарстві України. Крім того, можемо констатувати відсутність глибокого монографічного чи дисертаційного дослідження у сфері правового або ж організаційного забезпечення органічного сільського господарства в Україні.

Розглядаючи можливості щодо вдосконалення існуючого механізму маркування продуктів органічного сільського господарства, варто в першу чергу звернути увагу на прийнятий в першому читанні Проект Закону України «Про органічне виробництво».

Зауважимо на тому, що у пропонованому Проекті закону України «Про органічне виробництво» зазначається про використання відповідного державного логотипу як засобу маркування органічної сільськогосподарської продукції [5].

Вважаємо таке положення недоречним, адже за таких умов у українських виробників зникає можливість використання маркування відомих у всьому світі органів сертифікації, авторитет та надійність яких вже доведені зарубіжним споживачам. Це робить фактично закритим зарубіжний ринок продовольчих товарів для вітчизняних виробників, адже не маючи впізнаваного маркування, вони не зможуть в необхідних обсягах реалізовувати свою продукцію.

Слід звернути увагу і на положенні Проекту Закону, що встановлює заборону на маркування як органічної продукції рослинництва та тваринництва, виробленої у період перехідного періоду [5].

Дане положення означає, що виробники не зможуть маркувати продавати свою продукцію як органічну, проте вирощену з дотриманням всіх необхідних стандартів за вищими цінами, аж поки не закінчиться перехідний період.

Звичайно, ми розуміємо позицію законодавця, який прагне забезпечити споживачів продукцією дійсно виробленою з дотриманням всіх сертифікаційних вимог. Проте необхідно осмислити і позицію виробника, який протягом всього перехідного (конверсійного) періоду повинен продавати свою продукцію за ціною, нижчою за собівартість. Тривалість такого періоду має бути встановлена Правилами органічного виробництва, які поки що не затверджені Кабінетом Міністрів України. Орієнтуючись на досвід зарубіжних країн, сміливо можна припускати, що конверсійний етап триватиме 2-7 років, залежно від галузі сільського господарства та його місцезнаходження.

Такий досить тривалий період європейським фермерам допомагає подолати держава, надаючи дотації на кожен гектар органічних угідь. Враховуючи недостатньо ефективний механізм дотаціонування сільськогосподарських виробників у Україні, необхідно визначити певне компромісне рішення, наприклад, маркування «конверсійної» продукції окремим логотипом, скорочення перехідного етапу і т.д.

Проте варто розуміти, що один лише початок конверсійного періоду не робить сільськогосподарську продукцію органічною. Саме тому продукція підприємств, що перебувають на стадії переходу до органічних методів виробництва, може маркуватися як «на стадії переходу в органічну» після 12 місяців виробництва з використанням органічних методів, за умови що:

а) всі вимоги, зазначені в затверджених нормативних чи міжнародних стандартах, повністю задовольняються;

б) інформація, що надається поданий продукт не вводить в оману покупця продукту із приводу його відмінності від продуктів, отриманих на сільськогосподарських підприємствах, що повністю завершили період переходу;

в) така вказівка викладається у вигляді спеціального, затвердженого законодавчо або ж у недержавних сертифікаційних стандартах.

Необхідно також врахувати, що загальносвітовою практикою визнана можливість маркувати спеціальними логотипами продукти, що містять певний відсоток органічних інгредієнтів. Дане положення, проте, має бути уточнене в бік більш чіткого визначення розміру такого відсотку.

Аналізуючи положення зазначеного Проекту Закону, можна прийти до висновку, що вітчизняним законодавцем не визнається поширена світова практика маркування продукції з певним відсотковим значенням органічної продукції, а також можливість маркування продукції виробленої під час конверсійного періоду.

Вся справа в тому, що в державах, де органічне сільське господарство вже тривалий час розвивалося (переважно, це країни Західної Європи та

Північної Америки), є дозволеним здійснювати певне маркування при вмісті органічних компонентів не менше 70%, і навіть менше 70 %, але при обов'язковому їх зазначенні в списку компонентів.

Крім того конверсійна продукція (вироблена під час перехідного періоду) також може відповідним чином маркуватися, але лише після 2-го повного року органічного виробництва.

Такі заходи є необхідними для операторів, адже нададуть їхній продукції певні переваги перед конвенційною.

При цьому права споживачів не порушуються, адже вони у належному обсязі повинні бути поінформовані про відповідні застереження щодо маркування.

Вважаємо за доцільне також встановити відповідність вітчизняних норм загальноновизаним у світі положенням шляхом встановлення відповідної можливості в даному Законі.

Опис або подання розфасованого харчового продукту на будь-якій етикетці або в будь-якому маркуванні, що є невірним, вводить в оману або є обманом або може створити помилкове враження про характер продукту в будь-якому відношенні.

На органічних продуктах повинна бути нанесене маркування відповідно до Правил виробництва органічної продукції або ж стандартів приватних компаній.

Маркування органічної продукції та інформація про неї повинна також вказувати на методи органічного виробництва, адже технологія, що використовувалася, має значну роль та впливає на вибір споживача при купівлі того чи іншого продукту харчування.

Кажучи про державну політику щодо маркування органічної продукції, необхідно звернути увагу на розвиток недержавної системи маркування, адже вона вже пройшла досить тривалий період розвитку і є впровадженою як у всьому світі, так і в Україні.

Проте для становлення та розвитку органічного сільського господарства не буде достатнім лише створення досконалої системи маркування, так само, як і затвердження Правил ведення органічного виробництва. На нашу думку, для виконання зазначених вище цілей потрібно затвердити Комплексну програму розвитку органічного сільського господарства України, яка б включала всю повноту організаційно-правових засобів стимулювання розвитку даної перспективної галузі АПК України.

Таким чином, на основі аналізу нормативно-правових актів та наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених можемо зробити такі **висновки**:

на сьогодні в Україні вже склалися достатні умови для запровадження системи державного та приватного маркування органічної сільськогосподарської продукції;

чинне українське законодавство у даній сфері не відповідає вимогам сучасності та не враховує міжнародного досвіду у вирішення аналогічних проблем;

відсутність відповідних нормативних актів у сфері маркування органічної продукції може бути з успіхом заміщена вже сформованими та випробуваними стандартами, які пропонуються недержавними сертифікаційними структурами;

для комплексного вирішення всіх проблем, що виникають під час розвитку органічного сільського господарства в Україні необхідно прийняти комплексну програму розвитку даної сфери АПК.

Підводячи підсумок, варто зауважити, що проаналізовані нами аспекти становлення та розвитку органічного сільського господарства є лише невеликою частиною всіх тих завдань, що виникають у процесі зародження принципово-нової сфери АПК. Саме тому, можемо стверджувати, що дана проблематика має майбутнє щодо подальших наукових досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання органічного сільського господарства.

Артіш, В.І. Управлінські аспекти розвитку виробництва екологічно чистої продукції в сільському господарстві України / В.І. Артіш. // Національний аграрний університет Науковий вісник Національного аграрного університету. - Київ, 2006. № 102. - С. 242-247.

Лукьянова А.Н. Экологическое сельское хозяйство: актуальные проблемы развития / А.Н.Лукьянова // Аналитический вестник Совета Федерации ФС РФ. -2003. -№21 (214).

Романко, С. Правове забезпечення перетворення сільського господарства України на екологічно безпечне / С. Романко. // Юридична Україна / Київський регіональний центр Ак. правових наук України, СП "Юрінком Інтер". - Київ, 2006. № 7. - С. 65-71.

Рудницька О. В. Маркетингова діяльність сільськогосподарських підприємств на ринку органічної агропродовольчої продукції: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Національний аграрний ун-т. — К., 2007. — 19с.

Проект Закону України "Про органічне виробництво" // Взятий з офіційного сайту Міністерства аграрної політики –<http://www.minagro.gov.ua/page/?7763>

The paper analyzes important structural component of the development of organic farming - a system of labeling. Analyzed domestic and foreign practice of regulation of such relations. Reasonable efforts organizational and legal matters concerning the proper development of labeling of organic products in Ukraine.

Keywords: organic agriculture, labeling, certification, improvement of legislation.

Берлач Н.

КУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Стаття присвячена аналізу важливої структурної складової становлення органічного сільського господарства – системи маркування. Проаналізована вітчизняна та зарубіжна практика регулювання даних відносин. Обґрунтовано заходи організаційно-правового характеру щодо належного розвитку маркування органічної продукції в Україні.

Ключові слова: органічне сільське господарство, маркування, сертифікація, вдосконалення законодавства.

Берлач Н.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ МАРКИРОВАНИЯ ОРГАНИЧЕСКОЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРО- ДУКЦИИ

Статья посвящена анализу важной структурной составляющей становления органического сельского хозяйства – системы маркировки. Проанализирована отечественная и зарубежная практика регуляции данных отношений. Обоснованы мероприятия организационно-правового характера по надлежащему развитию маркировки органической продукции в Украине.

Ключевые слова: органическое сельское хозяйство, маркировка, сертификация, совершенствование законодательства.

Berlach n.

INSTITUTIONAL AND LEGAL DEVELOPMENT OF LABELING OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTS

The article analyzes important structural component of the development of organic farming - a system of labeling. Domestic and foreign practice of regulation of such relations are analyzed. Reasonable efforts of organizational and legal matters concerning the proper development of labeling of organic products in Ukraine are made.

Keywords: organic agriculture, labeling, certification, improvement of legislation.

Вівчаренко О.А.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗА- КОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ЗЕМЕЛЬ

УДК 349.415

Відповідно статті 211 Земельного кодексу України (надалі - ЗК України) [1] встановлює перелік порушень земельного законодавства, за які особи несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність. Цей перелік не є вичерпним, оскільки в частині 2 статті 211 ЗК України є припис, що законом може бути встановлено відповідальність і за інші порушення земельного законодавства.

Які ж порушення з цього переліку можуть бути підставою для відповідальності за порушення законодавства про охорону земель та утворюють склад адміністративного проступку або склад злочину?